

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 707/2021-70

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], obaja [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], zastúpených MAJCHRÁK & MAJCHRÁK, advokáti, s. r. o., Nová Bystrica 850, proti uzneseniu Okresného súdu Žilina č. k. 18C/13/2008-1478 z 12. mája 2020 takto

rozhodol:

1. Uznesením Okresného súdu Žilina č. k. 18C/13/2008-1478 z 12. mája 2020 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Okresného súdu Žilina č. k. 18C/13/2008-1478 z 12. mája 2020 **zrušuje a v e c v r a c i a** Okresnému súdu Žilina na ďalšie konanie.
3. Okresný súd Žilina **je p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľom trovy konania **475,78 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 2. júna 2020 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastniť majetok zaručeného čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) č. k. 18C/13/2008-1391 zo 16. marca 2020 a uznesením okresného súdu č. k. 18C/13/2008-1478 z 12. mája 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Sťažovatelia navrhujú

napadnuté uznesenia zrušiť, vrátiť vec okresnému súdu na ďalšie konanie a priznať im náhradu trov konania.

2. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 707/2021-23 z 21. decembra 2021 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľov na ďalšie konanie v časti namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením okresného súdu č. k. 18C/13/2008-1478 z 12. mája 2020. Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť odmietol.

II.

Skutkové východiská

3. Konanie vedené na okresnom súde začalo na základe žaloby žalobcov v roku 2006 podanej proti sťažovateľom ako žalovaným o náhradu škody za poškodenie (zničenie) plota vo vlastníctve žalobcov v sume (po prepočte) 377,32 eur. Neskôr sa žalobcovia okresným súdom pripustenou zmenou žaloby domáhali zaplatenia 6 739,37 eur s príslušenstvom. Žalobu potom žalobcovia vzali v časti o zaplatenie 154,86 eur s príslušenstvom späť, na základe čoho bolo v tejto časti konanie 23. júla 2016 právoplatne zastavené. Rozsudkom okresného súdu č. k. 18C/13/2008-1052 z 12. októbra 2017 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) č. k. 8Co/97/2018-1246 z 30. septembra 2019 boli sťažovatelia zaviazaní nahradiť žalobcom škodu vo výške 5 235,13 eur s príslušenstvom. Vo zvyšnej časti bola žaloba zamietnutá. Žalobcom bolo tiež priznané právo na náhradu trov konania voči sťažovateľom, a to v celom rozsahu za prvoinštančné i za odvolacie konanie.

4. Okresný súd uznesením vyššieho súdneho úradníka č. k. 18C/13/2008-1391 zo 16. marca 2020 uložil sťažovateľom povinnosť zaplatiť žalobcom z titulu náhrady trov právneho zastúpenia v prvoinštančnom konaní 15 238,99 eur a z titulu náhrady trov právneho zastúpenia v odvolacom konaní 890,12 eur, celkovo teda 16 129,11 eur. Za úkony právnej služby do pripustenia zmeny žaloby priznával náhradu vypočítanú zo základu 377,32 eur a pri úkonoch po pripustení zmeny žaloby vychádzal z výpočtového základu 6 739,37 eur, resp. zo žalobcami uplatneného základu 5 235,13 eur.

5. Sťažovatelia podali proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka sťažnosť podľa Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), v ktorej okrem iného namietali nesprávnosť aplikácie § 10 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), argumentujúc, že odmena advokáta sa vždy počíta a základná sadzba určuje podľa tarifnej hodnoty veci, ktorej sa právna služba (zastupovanie) týka, avšak je určená jedine a len pri začatí poskytovania právnej služby, nikdy nie určená iným momentom. Tarifná hodnota sa teda určuje podľa momentu začatia poskytnutia právnej služby ako takej, nie podľa momentu urobenia toho-ktorého úkonu právnej služby. V tomto zmysle odkazovali na nález ústavného súdu č. k. IV. ÚS 202/2018. Rovnako namietali voči priznaniu odmeny za 15 úkonov právnej služby, pretože vyhláška odmenu za takéto úkony neupravuje a súdna prax odmenu za ne nepriznáva.

6. Okresný súd napadnutým uznesením čiastočne zmenil uznesenie vydané vyšším súdnym úradníkom a uložil sťažovateľom zaplatiť žalobcom z titulu náhrady trov právneho zastúpenia sumu 12 673,29 eur (spolu za prvoinštančné a odvolacie konanie) a rovnakým titulom sumu 297,58 eur vo veci konania o sťažnosti. Vo zvyšnej časti sťažnosť zamietol. Vychádzal z názoru, podľa ktorého každá zmena predmetu konania má vplyv aj na zmenu výšky tarifnej hodnoty. Poukázal na nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 146/2019 a rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 3MCdo/17/2010 a č. k. 3Cdo/214/2010, z ktorých podľa jeho názoru vyplýva, že na trovy potrebné na účelné vynaloženie alebo ochranu práva nemožno nahliadať ako na celok, ale ich treba posudzovať samostatne. Okresný súd individuálne preskúmal 15 sťažovateľmi namietaných úkonov, za ktoré bola vyšším súdnym úradníkom náhrada trov žalobcom priznaná, a dospel k záveru, že žalobcom nemožno priznať nárok na náhradu trov piatich z týchto úkonov, kým pri zvyšných desiatich úkonoch náhrada trov žalobcom patrí, keďže s ohľadom na ich obsah išlo o úkony vo veci samej.

III.

Argumentácia sťažovateľov

7. Jadrom odôvodnenia ústavnej sťažnosti je presvedčenie sťažovateľov, že okresný súd pri rozhodovaní o náhrade trov právneho zastúpenia žalobcov nesprávne a neústavne aplikoval a interpretoval § 10 ods. 1 a 2, ako aj § 13a vyhlášky a tiež § 123 ods. 2 a § 251 CSP.

8. Odmena advokáta sa počíta vždy z tarifnej hodnoty veci, ktorá sa určuje jedine a len pri začatí poskytovania právnej služby (zastupovania), nikdy nie iným momentom. Výklad, ktorý použil okresný súd, je výkladom *contra legem*, a teda napadnuté uznesenie je svojvoľné, v konečnom dôsledku porušujúce ich práva.

9. Podľa sťažovateľov je postup okresného súdu v priamom rozpore s nálezom č. k. IV. ÚS 202/2018 z 27. septembra 2018, v ktorom ústavný súd judikoval, že „za tarifnú hodnotu v zmysle ustanovenia § 10 ods. 2 vyhlášky... sa považuje výška peňažného plnenia, ktorého sa právna služba týka, určená pri začatí poskytovania právnej služby. Rozhodujúcim momentom pre určenie tarifnej hodnoty je teda hodnota v okamihu začatia poskytovania právnej služby, a nie hodnota predmetu poskytnutia právnej služby v čase (dobe) vykonania každého jednotlivého úkonu právnej služby.“ Ústavný súd túto právnu vetu vyslovil podľa sťažovateľov jasne *pro futuro* pre všetky skutkové situácie a zrozumiteľne uviedol, že iný výklad (bez ohľadu na skutkové okolnosti) ani nie je možný. Okresný súd pritom sám nerešpektoval právny záver ústavného súdu vyslovený v rozhodnutí č. k. I. US 146/2019, podľa ktorého ak ide o odvolacie konanie, nárok na náhradu trov právneho zastúpenia môže byť za úkon právnej pomoci nesporne vyčíslený len zo sumy, ktorá bola predmetom odvolacieho konania. Okresný súd napriek tomu, že toto rozhodnutie ústavného súdu použil ako hlavný argument pre odôvodnenie svojho napadnutého uznesenia, pri rozhodovaní o náhrade trov právneho zastúpenia v odvolacom konaní vychádzal z tarifnej hodnoty 5 235,12 eur, aj keď predmetom odvolacieho konania bola iba suma 3 239,51 eur.

10. Sťažovatelia namietajú, že medzi úkonmi právnej služby, za ktoré okresný súd priznal žalobcom náhradu v plnej výške, je 8 úkonov, za ktoré advokátovi odmena vôbec nepatrí, pretože (i) vyhláška odmenu za takéto úkony neupravuje, (ii) normy CSP ich nepovažujú za úkony vo veci

samej, (iii) súdna prax odmenu za tieto úkony nepriznáva, (iv) neboli účelne vynaložené, pretože obsahujú maximálne dve vety, a to také, ktoré žalobcovia už predtým viackrát uvádzali. V rozhodnutiach, na ktoré sťažovatelia poukázali, všeobecné sudy argumentujú najmä tým, že obdobné úkony nemožno považovať za podania vo veci samej (rozhodnutie najvyššieho súdu č. k. 3Obo/35/2016 z 31. januára 2017, podľa ktorého „*úkony právnej služby za nahliadnutie do spisu a za návrh zmenu účastníka na strane žalobcu nie sú vymedzené v ust. § 13a ods. 1 písm. a/ až h/ ani v § 13a ods. 2 písm. a/ až f/ vyhlášky a pre tieto úkony neprichádza do úvahy ani použitie ods. 5 ustanovenia § 13a vyhlášky*“).

IV.

Vyjadrenie okresného súdu, zúčastnených osôb a replika sťažovateľa

IV.1. Vyjadrenie okresného súdu:

11. Podľa okresného súdu tvrdenie sťažovateľov o dôvodoch nesprávneho právneho posúdenia výšky tarifnej hodnoty a výšky odmeny nemá oporu v zákone a ani v ustálenej súdnej praxi. Argument, že tarifná hodnota sa má určiť podľa výšky peňažného plnenia pri začatí poskytovania právnej služby, sa na tento prípad nevzťahuje a na spor nemožno použiť ani závery vyslovené v náleze ústavného súdu č. k. IV. ÚS 202/2018. Ústavný súd totiž v danom rozhodnutí posudzoval prípad určenia tarifnej hodnoty v prípade, ak po začatí konania došlo k čiastočnému plneniu a úspech strán bol zohľadnený pri výške pomeru nároku na náhradu trov konania. V prípade, o ktorom rozhodoval okresný súd, však po začatí konania k čiastočnému plneniu a zastaveniu konania z toho dôvodu nedošlo.

12. Žalobcovia v dôsledku ďalších relevantných skutočností nárok uplatnený žalobou rozšírili. Prvotná škoda vyčíslená v žalobe na 377,32 eur bola navýšená v dôsledku pôsobenia sťažovateľov a došlo k rozšíreniu žaloby na 6 739,37 eur. Znaleckým posudkom bola škoda ustálená na 5 235,13 eur, čím došlo k zmene predmetu sporu a tým aj tarifnej hodnoty úkonov právnej služby. V tomto prípade teda nedošlo k zmene žalovanej sumy bez toho, aby nedošlo k zmene skutkových okolností vyvolávajúcich zmenu nároku. Hoci sťažovatelia v sťažnosti tvrdia, že nález ústavného súdu č. k. IV. ÚS 202/2018 sa vzťahuje aj na tento prípad, lebo má ísť o výklad tej istej právnej normy, opomenuli zohľadniť úplné iné rozhodné skutkové okolnosti prípadu a to, že k zmene hodnoty predmetu sporu došlo v dôsledku ďalšieho protiprávneho konania sťažovateľov ako žalovaných.

13. Okresný súd odkazuje na rozhodnutia ústavného súdu č. k. I. ÚS 146/2019 a č. k. III. ÚS 144/2020, ako aj na rozhodnutia najvyššieho súdu č. k. 3MCdo/17/2010 a č. k. 3Cdo/214/2010, z ktorých podľa jeho názoru plynie, že v prípade zmeny žaloby, napr. rozšírenia predmetu konania, sa mení aj tarifná hodnota pre výpočet odmeny (náhrada trov právneho zastúpenia) za jednotlivé úkony právnej služby.

14. Podľa okresného súdu výška náhrady trov konania, ktorú musí neúspešná sporová strana úspešnej strane nahradiť, musí byť „*Damoklovým mečom*“, ktorý motivuje účastníka konania vyhýbať sa zbytočným sporom, zbytočnému predlžovaniu konania a úkonom. Okresný súd navrhuje ústavnej sťažnosti nevyhovieť.

IV.2 Vyjadrenie zúčastnených osôb:

15. Zúčastnené osoby sa vo vyjadrení predloženom ich právnym zástupcom nestotožnili s tvrdením sťažovateľov, že by výklad relevantných ustanovení okresným súdom v napadnutom uznesení bol ústavne neakceptovateľný. Okresný súd sa podľa ich názoru dôsledne riadil rozhodnutiami ústavného súdu a najvyššieho súdu, preto je jeho rozhodnutie o vyčíslení náhrady trov konania a priznaných úkonoch právnej služby ústavne konformné. Vo zvyšnej časti vyjadrenia zúčastnené osoby zopakovali argumentáciu zhodnú s vyjadrením okresného súdu.

IV.3. Replika sťažovateľov:

16. Sťažovatelia zaujali stanovisko k niektorým tvrdeniam okresného súdu obsiahnutým v jeho vyjadrení. Tvrdia, že v ústavnej sťažnosti nezavádzali, keďže prvotná žaloba znela na 377 eur, otázka výšky škody v rozsudku okresného súdu však nie je predmetom tohto konania. Okresný súd sa snaží vykladať rozhodovaciu prax v súlade s jeho názorom, avšak ústavný súd (IV. ÚS 202/2018) uviedol, že „*vzhľadom na jednoznačnú právnu úpravu uvedenú v § 10 ods. 2 vyhlášky... iný výklad nie je možné pripustiť*“, a tiež, že „*pri rezignácii, resp. zdržanlivosti ústavného súdu mohlo dôjsť vzhľadom na rozsah tejto agendy k nežiaducemu a extrémnemu vybočovaniu zo štandardov, ktoré sú určené pre postupy zisťovania skutkového základu sporu a pre jeho právne posúdenie.*“; podľa sťažovateľov sa tak ústavný súd snažil predmetným nálezom zabrániť v budúcnosti rozhodnutiam, aké prijal práve aj okresný súd.

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

17. K namietanému porušeniu práv sťažovateľov malo dôjsť tým, že okresný súd pri určení odmeny advokáta protistrany vychádzal z (rôznych) tarifných hodnôt vecí v čase vykonania jednotlivých úkonov právnej služby v rozpore s vyhláškou (§ 10 ods. 2), ktorá ukladá použitie tarifnej hodnoty určenej pri začatí poskytovania právnej služby, a tiež tým, že okresný súd priznal náhradu aj za úkony, za ktoré advokátovi odmena nepatrí.

18. Pochybenia pri rozhodovaní o náhrade trov konania spravidla nedosahujú samy osebe takú intenzitu, na základe ktorej možno vysloviť porušenie základných práv a slobôd, akokoľvek sa môže účastníka (strany) konania citeľne dotknúť. Ústavný súd pri posudzovaní problematiky trov konania, t. j. problematiky vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi vedľajšej, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k zrušeniu napádaného výroku o trovách konania sa uchýli iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu extrémnym spôsobom alebo že bolo zasiahnuté aj iné základné právo (II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 311/2012, IV. ÚS 210/2013, IV. ÚS 192/2014). Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (II. ÚS 681/2016).

19. Skutočnosť, že ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba výnimočne, však neznamená, že takýmito rozhodnutiami by nemohlo dôjsť k porušeniu práv sťažovateľov, ktorí sa v tejto súvislosti na ústavný súd obrátia. Rozhodovanie o náhrade trov konania je integrálnou súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže rozhodnutím, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05). Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (Robins c. Spojené kráľovstvo z 23. 9. 1997). Ústavný súd už v minulosti rozhodol o porušení práv sťažovateľov rozhodnutiami všeobecných súdov o trovách konania, a to napríklad v prípadoch nerešpektovania príslušných ustanovení zákona, resp. vyhlášky (II. ÚS 82/09, I. ÚS 119/2012, II. ÚS 536/2018, IV. ÚS 431/2018), ako aj v prípade nedostatočného odôvodnenia právnych záverov všeobecného súdu (I. ÚS 423/2010).

20. Ústavný súd konštatuje, že v posudzovanom prípade ide o výklad jednoduchého práva, ktorý spadá do právomoci všeobecných súdov a jeho úlohou je posúdiť, či v danej veci možno považovať výklad prezentovaný okresným súdom (v tejto veci kľúčovej otázky) za ústavne súladný výklad aplikovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

21. Pokiaľ ide o obsah argumentácie obidvoch účastníkov, je príznačné, že sťažovatelia aj okresný súd tvrdia, že práve ich právny názor odzrkadľuje súdna prax a dokumentujú to odkazmi na rozhodnutia ústavného súdu, najvyššieho súdu, ale aj všeobecných súdov nižšej inštancie. Ústavný súd berie do úvahy, že celkový obraz týchto rozhodnutí súvisiacich s rozhodovaním o trovách konania v užšom zmysle o odmenách advokátoch za poskytovanie právnej služby skutočne navodzuje dojem nejednotnosti právnych názorov súdov v tejto oblasti. Bližšie preskúmanie však ústi do poznania, že rozhodnutia, o ktoré sa v odôvodnení napadnutého uznesenia a vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti opiera okresný súd, nemajú priamu väzbu na určovanie tarifnej hodnoty v zmysle § 10 ods. 2 vyhlášky.

22. Nález č. k. I. ÚS 146/2019 z 19. novembra 2019, na ktorý okresný súd viacnásobne odkazuje a tvorí akési jadro odôvodnenia napadnutého uznesenia, riešil otázku trov právneho zastúpenia odvolacieho konania, v ktorom si strana uplatnila náhradu trov právneho zastúpenia podľa tarifnej hodnoty platnej v prvostupňovom konaní. Ústavný súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu s tým, že tarifná hodnota musí vychádzať z ceny predmetu odvolacieho konania. Slová v odôvodnení tohto rozhodnutia, že *„každý úkon alebo každé platenie trov treba posudzovať samostatne, to platí aj pre trovy právnej služby“*, interpretuje okresný súd tak, že v danej veci, keďže sa cena predmetu konania menila, nie je potrebné rešpektovať znenie § 10 ods. 2 vyhlášky. Je pravda, že v odôvodnení tohto rozhodnutia je aj iný odsek (bod 37) s textom, že *„ak sa po začatí poskytovania právnych služieb zmení (rozšíri) predmet právnej služby, je možné za okamih začatia poskytovania právnej služby považovať okamih vykonania úkonov právnej služby o takto zmenenom (rozšírenom) predmete právnej služby“*, a tiež, že *„zmena ceny veci alebo práva, ku ktorej dôjde v priebehu poskytovania právnej služby, má potom vplyv na výšku tarifnej hodnoty a tým aj spôsob výpočtu základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby“*, avšak táto časť odôvodnenia nemá jednak väzbu na predmet konania a výrok tohto rozhodnutia, uvádza

sa ako úvaha („je možné“), ale najmä (v druhom prípade) ide iba o citát z odbornej literatúry uvedený v úvodzovkách. Z toho nepochybne vyplýva, že zo záväznej časti tohto rozhodnutia v žiadnom prípade nevyplýva taký výklad § 10 ods. 2 vyhlášky, aký identifikoval okresný súd.

23. Obdobne rozhodnutia najvyššieho súdu č. k. 3MCdo/17/2010 a č. k. 3Cdo/214/2010 nesignalizujú súvislosť s posudzovanou vecou. V rozhodnutí č. k. 3MCdo/17/2010 síce najvyšší súd vyslovil, že *„pre účely určenia výšky odmeny advokáta za ním poskytnutú právnu službu je rozhodujúci moment vykonania každého jednotlivého úkonu právnej služby, teda nie moment, kedy advokát začal poskytovať právne služby“*, ale iba v rámci rozhodovania o tom, či pri zmene vyhlášky (s účinnosťou od 1. júna 2009) sa má tarifná hodnota posudzovať podľa pôvodného právneho predpisu alebo v novom znení, keďže odvolacie konanie začalo tesne pred nadobudnutím účinnosti novely vyhlášky, teda išlo o posúdenie intertemporálnych otázok. Najvyšší súd uznesením č. k. 3Cdo/214/2010 zas rozhodoval o dvoch dovolaniach, pričom jedno z nich sa týkalo trov právneho zastúpenia. Ústavný súd inak nezistil žiadnu inú súvislosť s tu prerokúvanou vecou.

24. Na druhej strane sťažovatelia v ústavnej sťažnosti poukázali na nález ústavného súdu č. k. IV. ÚS 202/2018 z 27. septembra 2018. Vzhľadom na to, že sťažovatelia v ústavnej sťažnosti a v replike (body 10 a 26) opakovane citovali pasáže z tohto rozhodnutia, ústavný súd na tomto mieste upriami pozornosť iba na tú časť jeho odôvodnenia, v ktorej je uvedené, že vzhľadom na jednoznačnú právnu úpravu uvedenú v § 10 ods. 2 vyhlášky nie je možné pripustiť iný výklad než ten, že *„rozhodujúcim momentom pre určenie tarifnej hodnoty je hodnota v okamihu začatia poskytovania právnej služby, a nie hodnota predmetu poskytnutia právnej služby v čase (dobe) vykonania každého jednotlivého úkonu právnej služby“*. Okresný súd v napadnutom uznesení tvrdí, že uvedený nález ústavného súdu sa na vec sťažovateľov nevzťahuje, pretože v nej nedošlo k čiastočnému plneniu v priebehu súdneho konania. Ústavný súd musí konštatovať, že takýto prístup bez primeranej abstrakcie by prakticky vylúčil používanie judikátov v súdnej praxi.

25. Do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy. V posudzovanej veci okresný súd v napadnutom uznesení takto nepostupoval, a tým porušil základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu garantované čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Nerešpektovanie relevantnej právnej normy pri rozhodovaní všeobecných súdov je často spojené s ich arbitrárnosťou a zjavnou neodôvodnenosťou. Možno to prirovnať k spojeným nádobám. V posudzovanej veci okresný súd svoj právny názor, že v prípade zmeny predmetu súdneho konania sa mení aj tarifná hodnota pre výpočet odmeny advokáta za ten-ktorý úkon právnej služby, odôvodnil v podstate iba odkazmi na rozhodnutia iných súdov, ktoré však rozhodovali v odlišných skutkových okolnostiach. Je pravda, že implicitne jeho argumentácia poukazuje na síce plne akceptovateľné, hoci extrémne všeobecne formulované kritérium spravodlivého usporiadania vecí, avšak určite nejde o odôvodnenie, ktoré by znieslo kritériá ústavne súladného odôvodnenia. Ústavný súd k tomu poznamenáva, že v niektorých svojich rozhodnutiach nevyklučuje, aby sa všeobecný súd, prihliadnuc na špecifické okolnosti prípadu, odchyľil od doslovného znenia použitej právnej normy, musí však svoj postup primerane, zrozumiteľne, ale najmä ústavne konformným spôsobom v rozhodnutí odôvodniť, prípadne zvoliť postup spojený s prerušením konania a podaním návrhu ústavnému súdu na vyslovenie nesúladu aplikovanej právnej normy s ústavou.

26. Pokiaľ ide o druhý okruh námietok sťažovateľov o priznaní náhrady za viacero úkonov právnej služby, za ktoré odmena advokátovi nepatrí, je príslušná časť napadnutého uznesenia okresného súdu zjavne neodôvodnená. Podľa názoru ústavného súdu v prípadoch, ak v konkrétnom prípade nejde o úkony uvedené v § 123 ods. 2 CSP a § 13a vyhlášky, všeobecný súd musí priznanie odmeny (náhrady) za takéto úkony odôvodniť spôsobom nepripúšťajúcim pochybnosti o tom, že ide o úkony vo veci samej, ktoré zároveň spĺňajú podmienky § 251 CSP. Určite nie je postačujúce, ak okresný súd v týchto prípadoch iba zrekapituluje obsah konkrétneho úkonu a konštatuje, že „*ide o podanie (úkon) vo veci samej*“, bez bližšieho odôvodnenia.

27. Podľa názoru ústavného súdu závery okresného súdu v napadnutom uznesení nie sú odôvodnené v zmysle požiadaviek vyžadovaných ústavnoprávnymi princípmi reflektujúcimi základné právo na súdnu ochranu ani v súlade s podmienkami čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ako z odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu vyplýva, sťažovatelia sa nedozvedeli, na základe akých úvah tento súd dospel k presvedčeniu, že na danú vec sa § 10 ods. 2 vyhlášky nevzťahuje, ani dôvody, pre ktoré sa majú niektoré úkony právnej služby v tomto prípade považovať za účelne vynaložené náklady žalobcov. Napadnutým uznesením preto bolo porušené základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu garantované čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj ich právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

28. Neakceptovateľný a excesívny výklad procesných noriem uplatnený okresným súdom má v posudzovanej veci aj priamy negatívny dopad na vlastnícke právo sťažovateľov, čím došlo aj k porušeniu ich základného práva vlastníť majetok podľa č. 20 ods. 1 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

29. S prihliadnutím na záver o vyslovení porušenia základného práva podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy zrušil uznesenie okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto rozhodnutia). Podľa § 134 ods. 1 druhej vety zákona o ústavnom súde je okresný súd viazaný názorom ústavného súdu, preto jeho úlohou bude po vrátení mu veci na ďalšie konanie opätovne rozhodnúť o náhrade o sťažnosti sťažovateľov proti uzneseniu vydanému vyššou súdnou úradníčkou v súlade s ústavnoprávnymi požiadavkami kladenými na takéto rozhodnutie.

VI.

Trovy konania

30. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti požadovali priznať náhradu trov v sume 754,46 eur, t. j. za jeden úkon právnej služby 377,23 eur s tým, že predmet ústavnej sťažnosti možno oceniť v peniazoch (bez bližšieho zdôvodnenia).

31. Ústavný súd podľa § 1 ods. 3 a § 11 ods. 3 vyhlášky priznal sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia 475,78 eur (bod 3 výroku nálezu), a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2020 v prospech každého zo sťažovateľov (dvakrát príprava a prevzatie veci a dvakrát písomné vyhotovenie sťažnosti) v hodnote po 177 eur vrátane dvoch režijných paušálov v hodnote po 10,62 eur. Základná tarifná odmena (4 x 177 eur) je podľa § 13 ods. 2 vyhlášky znížená o 50 %, keďže ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch sťažovateľov. Súčet uvedených súm (396,48 eur) sa zvyšuje o daň z pridanej hodnoty (20 %), keďže právny zástupca sťažovateľov je platiteľom tejto dane. Náhradu za tretí úkon právnej služby, repliku k vyjadreniu okresného súdu doručení

ústavnému súdu 16. februára 2022, ústavný súd sťažovateľom nepriznal, pretože obsah doručeného stanoviska nepovažoval za prispievajúci k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. marca 2023

Robert Šorl
predseda senátu